

Dr hab. n. med. Zbigniew Dudkiewicz
Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. WAM
- Centralny Szpital Weteranów

Recenzja
rozprawy doktorskiej lek. Marka Adama Brzuchalskiego
pt. „Historia i rozwój Uzdrowiska Świnoujście oraz analiza wyników leczenia w
zakładach uzdrowiskowych”.

Na obecnym etapie rozwoju wiedzy klinicznej praktycznie wszystkich specjalności medycznych musimy uznać, że procedury diagnostyczno-terapeutyczne realizowane w warunkach ambulatoryjnych i szpitalnych, choć najczęściej przynoszą oczekiwany efekt, tj. poprawę stanu zdrowia pacjenta lub jego wyleczenie, z powodu którego został tym procedurom poddany, nie stanowią zakończenia całego planu postępowania terapeutycznego. Nie można bowiem w nim pominąć leczenia rehabilitacyjnego, które najlepiej gdyby prowadzone było w warunkach sanatoryjnych w konkretnych do specyfiki schorzenia miejscowościach uzdrowiskowych. Odnosi się to szczególnie do chorób układów: krążenia, oddechowego, nerwowego i narządów ruchu, a w przypadku tego ostatniego będących następstwem przede wszystkim, urazów, a także chorób reumatoidalnych, zwyrodnieniowych, metabolicznych, infekcji i różnego typu wad. Wszyscy mamy świadomość, że z tym aspektem naszej działalności zawodowej nie jest najlepiej, bowiem po pierwsze – nie zawsze pacjenci kierowani są na rehabilitację do ośrodków, które „kwalifikuje ich choroba”, a po drugie – ten najczęściej – długi czas oczekiwania na przyznanie miejsca w sanatorium z listy NFZ, powoduje że chory nie trafia do niego wówczas, kiedy dla jego stanu zdrowia byłby najkorzystniejszy.

W takiej sytuacji, zważywszy na fakty przedstawione powyżej, podjęcie przez lek. Marka Adama Brzuchalskiego problematyki związanej nie tylko z historią, ale również z teraźniejszym funkcjonowaniem jednej z ważniejszych w naszym kraju miejscowości

uzdrowiskowych jakim jest, bez wątpienia Świnoujście – uważam za w pełni uzasadnione i bardzo przydatne poznawczo oraz praktycznie.

Przesłana mi do recenzji praca liczy 296 stron wydruku komputerowego, 25 rozdziałów, w tym streszczenie w języku polskim i angielskim. Wszystkie części dysertacji są logicznie powiązane z celami rozprawy. Piśmiennictwo zawiera pozycje adekwatnie dobrane do tematyki pracy, w tym 72 z literatury polskiej, 35 z angielskiej, 12 niemieckiej, po 2 ze szwedzkiej i węgierskiej, 1 z francuskiej. 22 prace Doktorant zaczerpnął z internetu.

Zasadniczy cel badawczy jakim było: przedstawienie historii i rozwoju Uzdrowiska Świnoujście wraz z zaprezentowaną w części badawczej analizą wyników leczenia w wybranych zakładach uzdrowiskowych tego miasta, zrealizował Autor w oparciu o rozpracowanie zagadnień szczegółowych tj.:

w części historycznej i opisowej

- historii rozwoju Uzdrowiska Świnoujście i
- jak dzieje miasta w kontekście zmieniającej się na przestrzeni lat przynależności państwowej oraz realiów ustrojowych wpłynęły na jego kulturę, społeczność oraz czy miały i mają wpływ na charakter i rozwój uzdrowiska,
- zaprezentowanie najważniejszych cech uzdrowiska morskiego,
- omówienie solanek,
- przedstawienie kopalin uzdrowiskowych (borowiny),
- omówienie istniejących wód zdrojowych.

Natomiast w części poświęconej wynikom leczenia

- omówienie wskazań i przeciwwskazań do stosowania zabiegów balneologicznych ,
- analizę wyników leczenia w wybranych zakładach przyrodoleczniczych Świnoujścia,
- jaki jest wpływ mikroklimatu miasta i wykorzystywanych naturalnych źródeł tam występujących na efekty prowadzonych terapii,
- jakie są metody terapeutyczne stosowane w uzdrowisku i jak przebiega ich rozwój,
- jakie są sposoby leczenia poszczególnych grup jednostek chorobowych w uzdrowisku oraz
- jakie są rezultaty prowadzonych terapii.

Tak szczegółowe opracowanie celów, jakie postawił przed sobą Autor rozprawy nie byłoby możliwe bez skrupulatnego wykorzystania odpowiednich materiałów źródłowych, zebranych w archiwach Poznania, Świnoujścia, Szczecina z oddziałem w Międzyzdrojach, Uniwersytetu Szczecińskiego, Akt Nowych w Warszawie oraz Bundesarchiv, Zeitschriften Dantenbank, audytu turystycznego Województwa Zachodniopomorskiego, materiałów sejmowych dotyczących Uzdrowiska w latach 1996-2001, materiałów Urzędu Miasta w Świnoujściu, materiałów promocyjnych Uzdrowiska Świnoujście od 1970 roku, Biblioteki Książnicy Pomorskiej w Szczecinie. Doktorant zabrał również relacje od osób bezpośrednio związanych w historią Świnoujścia, a także przeprowadził kwerendę w numerach „Balneologia Polska” od 1973 roku. Materiały powyższe zostały następnie poddane odpowiedniej metodologii badawczej, dla części historycznej:

- historyczno-opisowej,
- retrospektywnej,
- analitycznej, porównawczej

a dla części rozprawy analizującej badania kliniczne uwzględnił Doktorant także

- ankietę własnego autorstwa.

Uzyskane wyniki poddał analizie statystycznej wykorzystując program Word – Exel.

Należy zauważyć (po zapoznaniu się z całością rozprawy), że wszystkie ww. zagadnienia badawcze zostały przez Doktoranta tak pomyślane i sformułowane, aby dostarczyć czytającemu jak najwięcej wiadomości możliwych do przekazania w oparciu o dostępne materiały źródłowe. O staranności Autora w tym zakresie świadczy fakt, iż nie pominął w swoich rozważaniach nawet takich problemów jak: znaczenie Świnoujścia jako Twierdzy i Portu Wojennego, struktury funkcjonalnej tego miasta z jego atrakcjami turystycznymi czy prezentacji kościołów archidiecezji Szczecińsko-Kamińskiej w Świnoujściu wraz z nekropoliami tego miasta.

Co jednak najistotniejsze, cele które postawił sobie Autor dysertacji odpowiadają wymogom prac o takim charakterze jak obecnie oceniana – a nawet wzięwszy pod uwagę tę jej część, która odnosi się do zagadnień stricte pozahistorycznych, a które zapewne mają związek z jedną ze specjalności medycznych Doktoranta – nawet je merytorycznie przekraczają.

Dwa rozdziały pracy poświęcił Autor zagadnieniom ogólnym. Rozdział drugi zapoznaje czytelnika z informacjami o funkcjach uzdrowisk. Według opiniującego na szczególną uwagę

zasługuje podrozdział 2.2, w którym Doktorant prezentuje cele działalności ośrodków sanatoryjnych w oparciu o ustawę z dnia 17.06.1966r. „O uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym”, która to ustawa uwzględniła również kwestie prowadzenia w nich tzw. turystyki uzdrowiskowej, a która dopiero obecnie znalazła warunki do właściwego rozwoju, zwłaszcza, że w lecznictwie uzdrowiskowym, jak zauważa Autor, także w naszym kraju odchodzi się od stosowania tylko i wyłącznie tradycyjnego profilu leczniczego, a coraz większą uwagę przywiązuje się do niekonwencjonalnych rozwiązań, które pozwalają łączyć nowoczesne (na co zezwalają w dużym zakresie postępy w zakresie biotechnologii) metody lecznictwa sanatoryjnego z pomijaną do niedawna profilaktyką zdrowotną opartą w znacznym zakresie o wypoczynek turystyczny. Dlatego zapewne uzupełnił Doktorant ten podrozdział o zagadnienia związane z poprawą stanu psychofizycznego człowieka, który odnieść można między innymi do pojęcia „wellness” – dobrostan (które zawiera w sobie dwa znaczenia: dobre samopoczucie i fitness, czyli dostosowanie). Według jego twórcy pojęcie to podchodzi do pacjenta holistycznie, uwzględniając równowagę pomiędzy ciałem, umysłem i duszą.

W kolejnych partiach pracy Doktorant prezentuje dane o historii lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce oraz, co było przedmiotem jego zasadniczego zainteresowania, rozwojem Świnoujścia jako uzdrowiska, zarówno wtedy, kiedy miasto to było jurysdykcją niemiecką a następnie od 1945 roku Polską. To bardzo interesujące wątki dysertacji nie tylko ze względu na warstwę informacyjną, ale również ikonograficzną, w dużej mierze dotychczas nieznaną szerszemu gronu czytelników.

Niewątpliwą zaletą rozprawy Marka Adama Brzuchalskiego jest wielowątkowe zaprezentowanie – co nie zawsze ma miejsce w tego typu pracach – wyników leczenia sanatoryjnego w 11 zakładach uzdrowiskowych zlokalizowanych w obrębie Świnoujścia. Analiza tego problemu jest ciekawa i interesująca merytorycznie, zawiera bowiem zarówno dane socjodemograficzne pacjentów, jak i prezentuje dane oceniające wyniki leczenia, w tym oczywiście skuteczność zlecanych zabiegów w relacji do chorób, które były powodem skierowania na leczenie, profesjonalizm personelu, a także dane o warunkach pobytu. Można więc stwierdzić, że w programie badań Doktorant dokonał racjonalnego uporządkowania poszczególnych etapów rozprawy. Wyniki tychże zaprezentował właściwie, w sposób drobiazgowy. Uzyskane informacje są czytelne i na pewno okażą się dla wielu środowisk, nie tylko medycznych, niezwykle przydatne. Dokumentacja fotograficzna w całości posiada wysoką jakość techniczną i merytorycznie wzbogaca rozprawę.

Dyskusja, która w części jest bardzo ciekawym uzupełnieniem informacji zawartych w poprzednich rozdziałach pracy, poprowadzona jest w sposób naukowo dojrzały, świadczy o bardzo dużym odczytaniu Doktoranta i dobrej znajomości prezentowanych zagadnień, jak również o umiejętności prowadzenia analizy i krytycznego spojrzenia na uzyskane wyniki.

We wnioskach zaprezentowanych przez Autora w sposób opisowy zwrócił On uwagę na dwa ważne, także w przekonaniu recenzenta, problemy, które wynikają z analizy danych przedstawionych w części badawczej, otóż: warunkiem niezbędnym aby leczenie w warunkach sanatoryjnych spełniło oczekiwania zarówno lekarza (ośrodka) kierującego jak i pacjenta jest skierowanie Go do odpowiedniego zakładu lecznictwa uzdrowiskowego, odpowiedniego zarówno do jego stanu zdrowia i schorzenia będącego przedmiotem terapii. Niestety problem ten nie został do tej pory w naszym kraju przez odpowiednich decydentów rozwiązany. Drugim zagadnieniem, na który zwrócił uwagę Autor dysertacji, to nadal tendencja traktowania przez wielu pacjentów leczenia sanatoryjnego, jako „wczasów leczniczych” zmarginalizowaniem świadczeń medycznych, a przecież oba te nierozwiązane problemy stoją w sprzeczności w stosunku do zadań i roli leczenia uzdrowiskowego, utrudniając reformowanie systemu tej części opieki zdrowotnej społeczeństwa.

Uwagi krytyczne odnoszą się do nielicznych błędów składniowych i ortograficznych. Rozdział 22 nie zawiera według opiniującego rysunków lecz prezentuje fotografie, a podrozdział 18.2 powinien otrzymać tytuł „książki i czasopisma”, albowiem taka jest jego zawartość. Uwagi powyższe nie mają wpływu na wartość merytoryczną pracy.

Podsumowanie.

Biorąc po uwagę problemy, które były przedmiotem rozprawy można mieć nadzieję, że ich prezentacja będzie źródłem wiedzy nie tylko dla fizjoterapeutów i rehabilitantów, ale także personelu medycznego innych specjalności. Skorzystają na nich właściciele uzdrowisk i sanatoriów, menadżerowie lecznictwa i inwestorzy. Ci ostatni, razem z przedstawicielami NFZ tworząc nową infrastrukturę lub modernizując obecną, powinni uwzględnić oczekiwania pacjentów mając na uwadze ich potrzeby odpowiadające zarówno dolegliwościom somatycznym, jak i wypoczynkowym, albowiem proces zdrowienia chorego powinien obejmować cały organizm, być traktowany w sposób holistyczny. Jestem przekonany, że dysertacja lek. Marka Adama Brzuchalskiego do takiego spojrzenia na zaprezentowane w pracy zagadnienia wnosi istotny wkład.

Rozprawa lek. Marka Adama Brzuchalskiego jest własnym rozwiązaniem postawionego celu badawczego. Praca stanowi ciekawy i bardzo przydatny poznawczo oraz praktycznie samodzielny dorobek naukowy Autora starannie napisany i udokumentowany. Wobec stwierdzenia, iż praca odpowiada wymogom stawianym rozprawom doktorskim w myśl ustawy o tytule i stopniach naukowych mam zaszczyt i przyjemność wnioskować do Wysokiej Rady Wydziału Wojskowo-Lekarskiego o dopuszczenie lek. Marka Adama Brzuchalskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z wyrazami szacunku

dr hab. n. med. Zbigniew Dudkiewicz

specjalista chirurgii urazowo-ortopedycznej,
rehabilitacji medycznej